

9/17

JULIEN GREENS ANDRA SKÅDESPEL

JULIEN GREEN, berömd som roman- och dagboksförfattare, vann förra året framgång med sitt första skådespel, "Sud"; under titeln "I Söder" har pjäsen med utomordentlig skicklighet spelats även på Göteborgs stadsteater. I våras uppfördes Greens andra skådespel, *L'ennemi* (Plon, 390 franc), på Bouffes-Parisiens. Mottagandet synes ha varit mera kritiskt än vid det förra skådespelet. "Fienden" är än dunklare än "I Söder" och samtidigt mera präglad av Greens katolska åskådning.

Dramat utspelas på ett franskt slott några år före den stora revolutionen. Elisabeth, som är spels centrum, lever i äktenskap med Philippe de Silleranges; hennes broder Jacques bor tillsammans med de båda makarna. Philippe är sexuellt inkapabel, och Elisabeth har, utan kärlek, av kättja och nöjeslystnad, tagit Jacques till älskare. Hon betraktar, liksom sin klass, religionen som en samling myter, möjligen användbar för att hålla det lägre folket i tukt. "Sedan min första nattvardsgång, som jag begick utan att veta vad det var fråga om, har den kristna tron synt mig vara en underlig röra av falska idéer. Jag går till messan på söndagen för att göra min man till viljes; han tror sig böra ge ett exempel genom att respektera de yttre formerna av en döende religion..." Hon är också uttråkad på sin omgivning och på slottslivets enformighet. "Jag hör aldrig annat än banaliteter... och jag känner på förhand alla faddheter som kommer att sägas... Vi dör av ledsnad här ute på landet. Säg för all del något överraskande till oss."

Dessa ord riktas till den tredje brodern, Pierre, som kommer på besök. Pierre är den idealtypiska korsningen av helgon och djävul, sliten mellan jordiska begär och den om nåden varslande ängesten. Under fem år har han varit munk. För att få äga en ung flicka som han ser genom klostergallret försvär han sig åt djävulen och lämnar klostret. Sedan detta äventyr är slut kommer han till slottet Silleranges. Han beslutar sig för

Om "L'ennemi" ("Fienden"), Julien Greens nya drama, skriver här Herbert Tingsten. Recensionen anknuter delvis till hans artikel i söndags, "Människooffer i katolsk litteratur".

att förföra Elisabeth och försäkrat hänfullt Jacques att han snabbt skall lyckas. Förelsescenen blir en uppvisning i elementär metafysik; Elisabeth och Pierre talar om den andra, högre verklighet som måste finnas. "Jag är ung", säger Elisabeth, "och ändå har jag alltid på ett oklart sätt känt att bakom vad som omger mig finns det ingenting. Ingenting bakom de ord man säger till mig, ingenting bakom de blommor som räcks mig, ingenting bakom de smekningar som givits mig. Denna ohyggliga tomhet har jag själv burit inom mig." Den längtan som uttrycks i dessa ord söker Pierre egga och tillfredsställa. Han talar om drömmens och det vakna livets verkligheter; liksom den sovande vaknar och finner en ny verklighet, kan människan finna en annan verklighet än den yttre, banala. Då förelsegittet börjar verka säger han sig vara beredd att ge sig i väg. "Ni skall tänka på mig som en budbärare från ett avlägset land, som överlämnat sitt budskap och försvunnit. Då skall den ridå som öppnat sig på glänt mot den osynliga världen slutas igen och allt skall bli som förr för er." Därmed segrar Pierre; Elisabeth blir hans älskarinna i den högre verklighetens tecken.

Denna intrig kan tolkas på olika sätt. Julien Green, som vägrat att ge några närmare anvisningar, har väl sannolikt, mer eller mindre klart, rört sig med flera olika möjligheter. Den jordiska kärleken öppnar Elisabeths hjärta för den himmelska. Pierre är djävulens representant, men han introducerar i själva verket Gud hos Elisabeth, såsom synden förbereder nåden och helgelsen; huvudsaken är att ta sig upp på det högre plan där både Gud och djävulen finns ("man kan inte kalla på djävulen utan att också Gud infinner sig"). Det har av flera recensenter betonats att Pierre och Elisabeth talar skilda språk; "fienden" är för honom Gud och för henne djävulen. Men det kan likaväl hävdas att även Pierre, om också omedvetet, genom sin och Elisabeths kärlek blir frälst, att han, trots all sin cynism, uppsäger avtalet med djävulen — att han och Elisabeth förlöser varandra.

Skådespelets fortsättning, som verkar utdragen och delvis ovidkommande, tyder på att denna synpunkt är av vikt. Jacques låter en lönnmördare döda Pierre. Elisabeth (sinnessjuk och helig?) skall gå i kloster. Pjäsens sista ord är hennes till den döde Pierre:

"Du gömmer dig, älskade? Du gömmer dig bakom porten, bakom den stora porten som leder till Gud. Minns du? Den porten är hela skapelsen, och bakom porten är det någon som viskar i hemlighet. Du och jag har hört honom."

HERBERT TINGSTEN